

Ο παγκόσμιος καπιταλισμός εξαρτάται πλέον από τον πόλεμο για να συντηρήσει τον εαυτό του¹

Γράφει ο WILLIAM I. ROBINSON*

Μετάφραση: ΟΛΥΒΙΑ ΤΖΙΟΥΒΑΡΑ

Η ηρωική εισβολή στην Ουκρανία έχει πυροδοτήσει σφοδρή πολιτική αντιπαράθεση για τις γεωπολιτικές συνέπειες της σύγκρουσης. Είναι εξίσου σημαντικό αν και δεν έχει επισημανθεί αντίστοιχα πολύ το ότι ο πόλεμος άνοιξε το δρόμο για μια πιο σαρωτική στρατιωτικοποίηση αυτού που ήταν ήδη μια παγκόσμια πολεμική οικονομία βυθισμένη σε βαθιά πολιτική και οικονομική κρίση. Οι γεωπολιτικές εντάσεις και οι διεθνείς συγκρούσεις μπορεί να είναι τραγικές για όσους εγκλωβίζονται στις συγκρούσεις όπως στην Ουκρανία – αλλά επωφελείς για όσους επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν τους διευρυνόμενους στρατιωτικούς προϋπολογισμούς και προϋπολογισμούς ασφαλείας και να ανοίξουν νέες ευκαιρίες για καπιταλιστική κερδοφορία ενόψει της χρόνιας σασσιμότητας και της κοινωνικής δυσάρεσκεις. Παράλληλα, οι πόλεμοι παρέχουν κρίσιμη οικονομική ώθηση. Ιστορικά έχουν βγάλει το καπιταλιστικό σύστημα από τις κρίσεις συσσώρευσης ενώ χρησιμεύουν για να εκτρέψουν την προσοχή από τις πολιτικές εντάσεις και τα προβλήματα νομιμότητας.

1. Το κείμενο αυτό αναδημοσιεύεται από την <https://truthout.org/> κατόπιν σχετικής άδειας.

i

* Διακεκριμένος καθηγητής Κοινωνιολογίας, Παγκόσμιων Σπουδών και Λατινοαμερικανικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στη Σάντα Μπάρμπαρα. Το πιο πρόσφατο βιβλίο του είναι Can Global Capitalism Endure? (Clarity Press). Είναι επίσης συγγραφέας του Global Civil War: Capitalism Post-Pandemic (PM Press)

Η κρίση στην Ουκρανία δεν είναι η αιτία αλλά η συνέπεια της γενικότερης κρίσης του παγκόσμιου καπιταλισμού

Στα τέλη του Μαρτίου (2022), η κυβέρνηση Μπάιντεν, επικαλούμενη τη ρωσική εισβολή, ζήτησε αύξηση¹ 31 δισεκατομμυρίων δολαρίων¹ στον προϋπολογισμό του Πενταγώνου σε σχέση με το προηγούμενο έτος και επιπλέον της έκτακτης πίστωσης 14 δισεκατομμυρίων δολαρίων που έλαβε εβδομάδες νωρίτερα για την άμυνα της Ουκρανίας. Πριν από την εισβολή, στα τέλη του 2021, η κυβέρνηση των ΗΠΑ ενέκρινε έναν στρατιωτικό προϋπολογισμό σχεδόν 800 δισεκατομμυρίων δολαρίων, παρόλο που, την ίδια χρονιά, έδωσε τέλος στον πόλεμο στο Αφγανιστάν. Σχεδόν μια νύχτα μετά τη ρωσική εισβολή, οι ΗΠΑ, η Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλες κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο διέθεσαν δισεκατομμύρια δολάρια σε πρόσθετες στρατιωτικές δαπάνες και έστειλαν ροές στρατιωτικού υλικού και ιδιωτικών στρατιωτικών εργολάβων στην Ουκρανία.

Οι μετοχές των στρατιωτικών εταιρειών και των εταιρειών ασφαλείας αυξήθηκαν κατακόρυφα² στον απόηχο της εισβολής. Δύο εβδομάδες μετά τη σύγκρουση, οι μετοχές³ της Raytheon σημείωσαν άνοδο 8%, της General Dynamics κατά 12%, της Lockheed Martin 18% και της Northrop Grumman κατά 22%, ενώ οι μετοχές της πολεμικής βιομηχανίας στην Ευρώπη, την Ινδία και αλλού παρουσίασαν παρόμοια άνοδο⁴ σε προσδοκίες εκθετικής αύξηση των παγκόσμιων στρατιωτικών δαπανών. Ο Ρώσος

πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν, σύμφωνα με τα λόγια⁵ του διευθύνοντος συμβούλου της AeroDynamic Advisory, εργολάβου του Πενταγώνου, είναι «αναμφισβήτητο ο καλύτερος πωλητής F-35 όλων των εποχών», σε σχέση με την αύξηση της χρηματοδότησης της κυβέρνησης των ΗΠΑ για το μαχητικό Lockheed Martin. Ένας σύμβουλος της Boeing, της General Dynamics, της Lockheed Martin και της Raytheon Technologies είπε: «Για την αμυντική βιομηχανία, οι ευτυχημένες μέρες είναι και πάλι εδώ. Όταν ο αμυντικός προϋπολογισμός αυξάνεται, τείνουν να αυξάνονται τα κέρδη σε όλη τη βιομηχανία».

Στρατιωτικοποιημένη συσσώρευση

Η ρωσική εισβολή –βάνουσα, απερισκεπτική και καταδικαστέα υπό οποιοδήποτε πρίσμα– έχει πυροδοτήσει συζήτηση σχετικά με την προτεινόμενη επέκταση του NATO στην Ουκρανία και τον ρόλο που έπαιξε στο να παρέχει κίνητρο στο Κρεμλίνο. Οι αξιωματούχοι των ΗΠΑ γνώριζαν πολύ καλά, στην πραγματικότητα, ότι η προσπάθεια επέκτασης του NATO στα ρωσικά σύνορα θα ωθούσε τελικά τη Μόσχα σε στρατιωτική σύγκρουση. «Εξετάζουμε ένα ευρύ φάσμα μη βίαιων μέτρων που θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν τα υπαρκτά ευάλωτα σημεία και τις ανησυχίες της Ρωσίας ως ένα τρόπο να πιεστεί ο στρατός και η οικονομία της Ρωσίας και η πολιτική θέση του καθεστώτος στο εσωτερικό και στο εξωτερικό», σημειώνει μια μελέτη του 2019⁶ από την RAND Corporation, ένα think tank που σχετίζεται με το Πεντάγωνο. «Τα βήματα που εξετάζουμε δεν θα είχαν ως πρωταρχικό σκοπό ούτε την άμυνα ούτε την αποτροπή», αναφέρει, αλλά μάλλον, «αυτά τα βήματα θεωρούνται ως στοιχεία μιας εκστρατείας που έχει σχεδιαστεί για να εξισορροπήσει τον αντίπαλο, οδηγώ-

1. <https://www.nytimes.com/2022/03/28/us/politics/biden-budget.html>

2. <https://www.forbes.com/sites/sergeiklebnikov/2022/03/04/war-stocks-are-surgin-as-russia-ukraine-conflict-rages-on-lockheed-martin-northrop-up-20/?sh=2abb9b2343f0>

3. <https://www.theguardian.com/business/2022/feb/28/defense-cybersecurity-stocks-russia-ukraine-eu>

4. <https://www.livemint.com/market/stock-market-news/russiaukraine-war-defence-spending-to-surge-experts-bullish-on-these-stocks-11646209657963.html>

5. <https://www.politico.com/news/2022/03/28/russia-ukraine-defense-dollars-00020590>

6. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3063.html

ντας τη Ρωσία να ανταγωνίζεται σε τομείς ή περιοχές όπου οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και αναγκάζουν τη Ρωσία να επεκταθεί υπερβολικά στρατιωτικά ή οικονομικά».

Όμως η πρόκληση δεν θα μπορούσε να αναχθεί στον γεωπολιτικό ανταγωνισμό, όσο σημαντικός κι αν είναι, όπως ήθελαν να κάνουν οι περισσότεροι παρατηρητές. Από την ευρύτερη εικόνα έλειπε ο κεντρικός άξονας της στρατιωτικοποιημένης συσσώρευσης⁷ –ατελείωτων πολέμων χαμηλής και υψηλής έντασης, συγκρούσεων που σιγοβράζουν, εμφύλιων συρράξεων και αστυνόμευσης– στην παγκόσμια πολιτική οικονομία. Η στρατιωτικοποιημένη συσσώρευση αναφέρεται σε μια κατάσταση στην οποία η παγκόσμια πολεμική οικονομία βασίζεται στο κράτος για να οργανώσει τον πόλεμο, τον κοινωνικό έλεγχο και την καταστολή, για να διατηρήσει τη συσσώρευση κεφαλαίου ενόψει της χρόνιας στασιμότητας και του κορεσμού των παγκόσμιων αγορών. Αυτές οι οργανωμένες από το κράτος πρακτικές ανατίθενται στο υπερεθνικό εταιρικό κεφάλαιο, που περιλαμβάνει τη συγκώνευση της ιδιωτικής συσσώρευσης με τη στρατιωτικοποίηση του κράτους προκειμένου να διατηρηθεί η διαδικασία της συσσώρευσης κεφαλαίου. Οι κύκλοι καταστροφής και ανοικοδόμησης παρέχουν συνεχείς διεξόδους για το υπερσυσσωρευμένο κεφάλαιο. Δηλαδή, αυτοί οι κύκλοι ανοίγουν νέες ευκαιρίες κερδοφορίας για τους υπερεθνικούς καπιταλιστές που αναζητούν συνεχείς ευκαιρίες να επανεπενδύσουν επικερδώς τα τεράστια ποσά που έχουν συσσωρεύσει. Υπάρχει μια σύγκλιση σε αυτή τη διαδικασία της πολιτικής ανάγκης του παγκόσμιου καπιταλισμού για κοινωνικό έλεγχο και καταστολή ενόψει της αυξανόμενης λαϊκής δυσαρέσκειας σε όλο τον κόσμο και της οικονομικής του ανάγκης να διαιωνίσει τη συσσώρευση ενόψει της στασιμότητας.

Οι πόλεμοι παρέχουν κρίσιμη οικονομική ώθηση. Ιστορικά έχουν βγάλει το καπιταλιστικό σύστημα από τις κρίσεις συσσώρευσης ενώ χρησιμεύουν για να

εκτρέψουν την προσοχή από τις πολιτικές εντάσεις και τα προβλήματα νομιμότητας. Χρειάστηκε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος για να βγάλει τελικά τον παγκόσμιο καπιταλισμό από τη Μεγάλη Ύφεση. Ο Ψυχρός Πόλεμος νομιμοποίησε μισό αιώνα επέκτασης των στρατιωτικών προϋπολογισμών και οι πόλεμοι Ιράκ/Αφγανιστάν, οι μακρύτεροι στην ιστορία, συνέβαλαν στη διατήρηση της οικονομίας ενόψει της χρόνιας στασιμότητας τις δύο πρώτες δεκαετίες του αιώνα. Από την αντικομμουνιστική ζέση του Ψυχρού Πολέμου, στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», μετά τον λεγόμενο Νέο Ψυχρό Πόλεμο και τώρα τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η διεθνής ελίτ, με επικεφαλής την Ουάσιγκτον, έπρεπε να επινοήσει έναν εχθρό μετά τον άλλο για να νομιμοποιήσει τη στρατιωτικοποιημένη συσσώρευση και να εκτρέψει τις κρίσεις της κρατικής νομιμότητας και της καπιταλιστικής ηγεμονίας σε εξωτερικούς εχθρούς και επινοημένες απειλές.

Τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 σηματοδότησαν την έναρξη μιας εποχής μόνιμου παγκόσμιου πολέμου στον οποίο τα logistics, ο πόλεμος, οι παρακολουθήσεις, η καταστολή, η επιτήρηση, ακόμη και το στρατιωτικό προσωπικό αποτελούν όλο και περισσότερο τον ιδιωτικοποιημένο τομέα του διεθνικού κεφαλαίου. Ο προϋπολογισμός του Πενταγώνου αυξήθηκε κατά 91 τοις εκατό σε πραγματικούς όρους μεταξύ 1998 και 2011, ενώ παγκοσμίως, οι συνολικές δαπάνες του κρατικού στρατιωτικού προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 50 τοις εκατό από το 2006 έως το 2015, από 1,4 τρισεκατομμύρια δολάρια σε περισσότερα από 2 τρισεκατομμύρια δολάρια. (Αυτό το ποσό δεν λαμβάνει υπόψη τα εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια που δαπανήθηκαν για πληροφορίες, επιχειρήσεις έκτακτης ανάγκης, αστυνόμευση, ψεύτικους πολέμους κατά των μεταναστών, την τρομοκρατία και τα ναρκωτικά και την «ασφάλεια της πατρίδας».) Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα κέρδη του στρατιωτικού-βιομηχανικού συγκροτήματος τετραπλασιάστηκαν⁸.

7. <https://www.plutobooks.com/9781786806666/the-global-police-state/>

8. <https://truthout.org/articles/global-capitalist-crisis-and-trump-s-war-drive/>

Ωστόσο, το να εστιάζουμε μόνο στους κρατικούς στρατιωτικούς προϋπολογισμούς μάς δίνει μόνο ένα τμήμα της εικόνας της παγκόσμιας πολεμικής οικονομίας. Όπως έδειξα στο βιβλίο μου για το 2020, *Το παγκόσμιο αστυνομικό κράτος*, οι διάφοροι πόλεμοι, συγκρούσεις και εκστρατείες κοινωνικού ελέγχου και καταστολής σε όλο τον κόσμο περιλαμβάνουν τη συγχώνευση της ιδιωτικής συσσώρευσης με τη στρατιωτικοποίηση του κράτους. Σε αυτή τη σχέση, το κράτος διευκολύνει τη διεύρυνση των ευκαιριών συσσώρευσης ιδιωτικού κεφαλαίου μέσω στρατιωτικοποίησης, π.χ. διευκολύνοντας τις παγκόσμιες πωλήσεις όπλων από στρατιωτικές-βιομηχανικές εταιρείες ασφαλείας, τα ποσά των οποίων έχουν φτάσει σε πρωτοφανή επίπεδα. Οι παγκόσμιες πωλήσεις όπλων από τους 100 κορυφαίους κατασκευαστές όπλων και εταιρείες στρατιωτικών υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 38% μεταξύ 2002 και 2016 και αναμένεται να κλιμακωθούν περαιτέρω ενόψει ενός παρατεταμένου πολέμου στην Ουκρανία.

Μέχρι το 2018, οι ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες κερδοσκοπικού χαρακτήρα απασχολούσαν περίπου 15 εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο⁹, ενώ άλλα 20 εκατομμύρια άτομα εργάζονταν στην ιδιωτική ασφάλεια σε όλο τον κόσμο¹⁰. Ο κλάδος ιδιωτικής ασφάλειας (αστυνόμησης) είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους οικονομικούς τομείς σε πολλές χώρες και έχει φτάσει να επισκιάσει τη δημόσια ασφάλεια σε όλο τον κόσμο. Το ποσό που δαπανήθηκε για την ιδιωτική ασφάλεια το 2003, το έτος της εισβολής στο Ιράκ, ήταν 73 τοις εκατό υψηλότερο από αυτό που δαπανήθηκε στη δημόσια σφαίρα, και τρεις φορές περισσότερα άτομα απασχολούνταν σε ιδιωτικές δυνάμεις από ό,τι σε επίσημες υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Στις μισές χώρες του κόσμου, οι πράκτορες ιδιωτικής ασφάλειας είναι περισσότεροι από τους αστυνομικούς.

Αυτές οι ομάδες από εταιρικούς στρατιώτες και αστυνομικούς¹¹ αναπτύχθηκαν για τη φύλαξη της εταιρικής περιουσίας, την παροχή προσωπικής ασφάλειας για τα στελέχη και τις οικογένειές τους, τη συλλογή δεδομένων, για να διεξάγουν αστυνομικές, παραστρατιωτικές, επιχειρήσεις κατά της εξέγερσης και επιτήρησης, να διενεργούν μαζικό έλεγχο του πλήθους και καταστολή των διαδηλωτών, να διαχειρίζονται ιδιωτικές εγκαταστάσεις κράτησης και ανάκρισης, να διαχειρίζονται τις φυλακές και συμμετέχουν στον ανοικτό πόλεμο. Τώρα, αυτές οι ίδιες ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες και εταιρείες ασφαλείας ξεχύνονται στην Ουκρανία¹², με ορισμένες εταιρείες μισθοφόρων να προσφέρουν μεταξύ 1.000 και 2.000 δολάρια την ημέρα για όσους έχουν εμπειρία μάχης.

Η ρωσική εισβολή επιτάχυνε, αλλά δεν προκάλεσε τη συνεχιζόμενη αύξηση των στρατιωτικών δαπανών σε όλο τον κόσμο. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι κρατικές στρατιωτικές δαπάνες παγκοσμίως εκτοξεύθηκαν στα ύψη¹³ μετά την παγκόσμια οικονομική κατάρρευση του 2008¹⁴, ακόμη και πέρα από την αύξηση των δαπανών μετά την 11η Σεπτεμβρίου, αυξάνοντας από περίπου 1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2008 σε πάνω από 2 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2022. Το γεγονός ότι αυτή η έκρηξη στις δαπάνες συμπίπτει απόλυτα με τη συνεχιζόμενη παγκόσμια στασιμότητα μετά τη Μεγάλη Ύφεση υποδηλώνει ότι η αυξημένη στρατιωτικοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας είναι εξίσου ή περισσότερο μια απάντηση σε αυτή τη χρόνια στασιμότητα παρά σε όσα λογίζονται ως απειλές για την ασφάλεια. Εάν οι εκρήξεις στρατιωτικοποιημένης συσσώρευσης (όπως αυτή που εξαπολύθηκε από την 11η Σεπτεμβρίου, μετά την οικονομική κατάρρευση του 2008 και τώρα από τη ρωσική εισβολή) συμβάλουν στην αντιστάθμιση

9. <https://www.pwsinger.com/corporate-warriors/>

10. <https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2017/08/31/private-security-outnumbers-the-police-in-most-countries-worldwide-infographic/?sh=6e188638210f>

11. <https://www.vanityfair.com/news/business/2014/04/g4s-global-security-company>

12. <https://intelnews.org/2022/03/09/01-3167/>

13. <https://www.statista.com/statistics/859455/global-defense-spending/>

14. https://defence.nridigital.com/global_defence_technology_jan22/defence_platform_spending

της κρίσης υπερσυσσώρευσης περαιτέρω στο μέλλον, είναι επίσης στοιχεία υψηλού κινδύνου που ενισχύουν τις παγκόσμιες εντάσεις και ωθούν τον κόσμο επικίνδυνα προς μια συνολική διεθνή πυρκαγιά.

Η κρίση του παγκόσμιου καπιταλισμού

Αυτή η κρίση του παγκόσμιου καπιταλισμού είναι οικονομική, ή δομική, μια κρίση χρόνιας στασιμότητας στην παγκόσμια οικονομία. Είναι όμως και πολιτική: μια κρίση κρατικής νομιμοποίησης και καπιταλιστικής ηγεμονίας. Το σύστημα κινείται προς μια «γενική κρίση καπιταλιστικής διακυβέρνησης», καθώς δισεκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν αβέβαιους αγώνες για επιβίωση και αμφισβητούν ένα σύστημα που δεν βλέπουν πλέον ως νόμιμο. Ιστορικά, οι πόλεμοι έχουν βγάλει το καπιταλιστικό σύστημα από την κρίση, ενώ χρησιμοποιούν για να εκτρέψουν την προσοχή από τις πολιτικές εντάσεις και τα προβλήματα νομιμοποίησης.

Οικονομικά, ο παγκόσμιος καπιταλισμός αντιμετωπίζει αυτό που στην τεχνική γλώσσα είναι γνωστό ως «υπερσυσσώρευση»: μια κατάσταση στην οποία η οικονομία έχει παράγει –ή έχει την ικανότητα να παράγει– μεγάλες ποσότητες πλούτου αλλά η αγορά δεν μπορεί να απορροφήσει αυτόν τον πλούτο λόγω της κλιμάκωσης της ανισότητας. Ο καπιταλισμός από την ίδια του τη φύση θα παράγει άφθονο πλούτο, αλλά θα πλώσει αυτόν τον πλούτο και θα δημιουργήσει ολοένα μεγαλύτερα επίπεδα κοινωνικής ανισότητας εκτός εάν αντισταθμιστεί από αναδιανεμητικές πολιτικές. Το επίπεδο παγκόσμιας κοινωνικής πόλωσης και ανισότητας που βιώνεται τώρα δεν έχει προηγούμενο. Το 2018, το πλουσιότερο 1 τοις εκατό της ανθρωπότητας ήλεγχε περισσότερο από το μισό του παγκόσμιου πλούτου¹⁵, ενώ το χαμηλότερο 80 τοις εκατό έπρεπε να

αρκεστεί με μόλις 5 τοις εκατό. Ο διεθνής οργανισμός ανάπτυξης Oxfam ανέφερε τον Ιανουάριο¹⁶ ότι κατά τα δύο πρώτα χρόνια της πανδημίας του κορωνοϊού, οι 10 πλουσιότεροι άνδρες στον κόσμο υπερδιπλασίασαν την περιουσία τους, από 700 δισεκατομμύρια δολάρια σε 1,5 τρισεκατομμύρια δολάρια, ενώ το 99% της ανθρωπότητας σημείωσε πτώση στο εισόδημά του και 160 εκατομμύρια περισσότεροι άνθρωποι έπεσαν στη φτώχεια.

Τέτοιες ανισότητες καταλήγουν να υπονομεύουν τη σταθερότητα του συστήματος καθώς μεγαλώνει το χάσμα μεταξύ αυτού που παράγεται –ή θα μπορούσε να παραχθεί– και αυτού που μπορεί να απορροφήσει η αγορά. Η ακραία συγκέντρωση του πλούτου του πλανήτη στα χέρια των λίγων και η επιταχυνόμενη εξαθλίωση και ανέχεια της πλειοψηφίας σημαίνει ότι η υπερεθνική καπιταλιστική τάξη (transnational capitalist class), έχει αυξανόμενη δυσκολία να βρει παραγωγικές διεξόδους για να ξεφορτώσει τα τεράστια ποσά του πλεονάσματος που συσσωρεύσει. Στα χρόνια που προηγήθηκαν της πανδημίας, υπήρξε μια σταθερή αύξηση της υποχρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας και μια επιβράδυνση της βιομηχανικής παραγωγής σε όλο τον κόσμο¹⁷. Το πλεόνασμα του αδιάθετου συσσωρευμένου κεφαλαίου διευρύνθηκε γρήγορα. Οι διεθνικές εταιρείες κατέγραψαν κέρδη ρεκόρ¹⁸ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2010 την ίδια στιγμή που οι εταιρικές επενδύσεις μειώθηκαν. Μαζί με τη στρατιωτικοποιημένη συσσωρευση, η υπερεθνική καπιταλιστική τάξη έχει στραφεί σε πρωτοφανή επίπεδα χρηματοοικονομικής κερδοσκοπίας και σε ανάπτυξη που βασίζεται στο χρέος για να διατηρήσει την κερδοφορία ενόψει της κρίσης. Αν αφεθεί ανεξέλεγκτη, η υπερσυσσώρευση οδηγεί σε κρίση –σε στασι-

16. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/ten-richest-men-double-their-fortunes-pandemic-while-incomes-99-percent-humanity>

17. <https://mronline.org/2020/03/04/no-the-coronavirus-is-not-responsible-for-the-fall-of-stock-prices/>

18. <https://www.economist.com/leaders/2016/03/26/the-problem-with-profits>

15. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/wealth-having-it-all-and-wanting-more-338125/>

μότητα, συρρίκνωση, ύφεση, κοινωνικές ανατροπές και πόλεμο– ακριβώς αυτό που βιώνουμε αυτή τη στιγμή.

Αλλά υπάρχει μια σχετική δυναμική που λειτουργεί στην παγκόσμια πολεμική οικονομία: η ανάγκη οι κυρίαρχες ομάδες να καταστείλουν τη μαζική δυσaréσκεια και να εκτρέψουν την κρίση της κρατικής νομιμοποίησης. Οι διεθνείς τριβές κλιμακώνονται καθώς τα κράτη, στις προσπάθειές τους να διατηρήσουν τη νομιμοποίησή τους, επιδιώκουν να μετουσιώσουν τις κοινωνικές και πολιτικές εντάσεις και να αποτρέψουν τη διαταραχή της κοινωνικής συνοχής και τάξης. Σε όλο τον κόσμο, μια «Άνοιξη των Λάων» έχει ξεκινήσει¹⁹. Από τη Χιλή στον Λίβανο, το Ιράκ μέχρι την Ινδία, τη Γαλλία έως τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Αϊτή στη Νιγηρία, τη Νότια Αφρική έως την Κολομβία, την Ιορδανία στη Σρι Λάνκα, κύματα απεργιών και μαζικών διαδηλώσεων έχουν πολλαπλασιαστεί και, σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται να αποκτούν αντικαπιταλιστικό χαρακτήρα. Οι πόλεμοι και οι εξωτερικοί εχθροί επιτρέπουν στις κυρίαρχες ομάδες να αποσπάσουν την προσοχή από την εγχώρια δυσφορία στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν την εξουσία τους καθώς η κρίση βαθιάνει.

Στις ΗΠΑ, αυτή η μετουσίωση περιλάμβανε προσπάθειες διοχέτευσης κοινωνικής αναταραχής προς κοινότητες-αποδιπομπάτους τράγου, όπως μετανάστες ή άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες –αυτή είναι μια βασική λειτουργία του ρατσισμού και ήταν βασικό συστατικό της πολιτικής στρατηγικής της κυβέρνησης Τραμπ– ή προς έναν εξωτερικό εχθρό όπως π.χ. η Κίνα ή η Ρωσία, που σαφώς είχε γίνει ακρογωνιαίος λίθος της στρατηγικής της κυβέρνησης Μπάιντεν πολύ πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Οι πρόεδροι των ΗΠΑ φτάνουν ιστορικά τα υψηλότερα ποσοστά αποδοχής²⁰ όταν ξεκινούν πολέμους. Ο Τζορτζ Μπους υιός έφτασε στο ιστορικό υψηλό του 90 τοις εκατό το

2001, καθώς η κυβέρνησή του ετοιμαζόταν να εισβάλει στο Αφγανιστάν και ο Τζορτζ Μπους πατέρας πέτυχε ποσοστό αποδοχής 89 τοις εκατό το 1991, ακριβώς τη στιγμή που οι ΗΠΑ κήρυξαν το τέλος της (πρώτης) εισβολής τους στο Ιράκ και την «απελευθέρωση του Κουβέιτ».

Είναι απίθανο μια αυξανόμενη στρατιωτικοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας να μπορεί μακροπρόθεσμα να αντισταθμίσει είτε τις οικονομικές είτε τις πολιτικές διαστάσεις της κρίσης του παγκόσμιου καπιταλισμού. Ο παγκόσμιος καπιταλισμός ανυψώνεται από την πανδημία του κορωνοϊού με περισσότερη ανισότητα, περισσότερο αυταρχισμό, περισσότερη στρατιωτικοποίηση και περισσότερες κοινωνικές και πολιτικές διαμάχες. Στις ΗΠΑ, η ταξική πάλη θερμαίνεται, με ένα κύμα απεργιών και συνδικαλιστικών κινήσεων στην Amazon, στα Starbucks και αλλού στη gig economy (προσωρινή, online ή μη, ευέλικτη απασχόληση). Η τρέχουσα πληθωριστική δίνη και η κλιμάκωση της ταξικής πάλης στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε όλο τον κόσμο δείχνουν την αδυναμία των κυβερνήσεων ομάδων να συγκρατήσουν την επεκτεινόμενη κρίση. Η ώθηση του καπιταλιστικού κράτους να εξωτερικεύσει τις πολιτικές συνέπειες της κρίσης αυξάνει τον κίνδυνο οι διεθνείς εντάσεις και οι τοπικές συγκρούσεις, όπως στην Ουκρανία, να οδηγήσουν αλυσιδωτά σε ευρύτερες διεθνείς πυρκαγιές απόβλεπτον συνεπειών.

Καθώς η κρίση στην Ουκρανία συνεχίζει να παρατείνεται και η παγκόσμια εξέγερση κλιμακώνεται, θα υπάρξει μια ριζική αναδιάρθρωση των παγκόσμιων γεωπολιτικών ευθυγραμμίσεων στον ρυθμό της κλιμακούμενης αναταραχής στην παγκόσμια οικονομία που θα τροφοδοτήσει νέες πολιτικές αναταραχές και βίαιες συγκρούσεις, κάνοντας τον παγκόσμιο καπιταλισμό ακόμη περισσότερο εκρηκτικό. Ενώ είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς μια επιστροφή στο status quo ante bellum στην Ανατολική Ευρώπη, στην ευρύτερη εικόνα η κρίση στην Ουκρανία δεν είναι η αιτία αλλά η συνέπεια της γενικής κρίσης του παγκόσμιου καπιταλισμού. Αυτή η κρίση μόνο θα επιδεινωθεί. Δέστε τις ζώνες σας! Θα γίνει πολύ χειρότερο! **T**

19. https://pmpress.org/index.php?l=product_detail&p=1264

20. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-third-national-conference-street-and-highway-safety>